

ACC. N:R M. 15900:1-12.

Landskap: Skåne Upptecknare: Nils Otto Lundh, Hälsingborg
Härad: Skånska Berättare: " " " "
Socken: Dir. s: v; se uppt! Berättarens yrke: f. d. smedmästare
Uppteckningsår: 1963 Född år 1874 i Hammarlöv

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Tal och andra finrum. s. 1-12.
(tecken. a° sid. 1a.)
" " " 9a

LUF 112

3/12-63

Skriv endast på denna sida.

Angående frågelistan - Sal och andra rummen skall jag försöka besvara så gott jag kan, men de flesta frågorna äro ganska svåra att redogjöra för emär jag ej kan göra några skisser - Teckning blev till mitt sämsta, men jag skall ur minnet lämna de upplysningar jag kan från unga år, I varje bondgård fanns ett rum som kallades Sal eller Sammarstuga i ena änden av boningslängan och den låg alltid längs bort från ingången till bästa förstugan och var avsedd som gästtrum vid högtidliga tillfällen, såsom Begravning, Bröllop eller Födelse dagsfirande, då det i de två senare fallen alltid dansades - men Salen var nog det rum som gagnades minst af alla rummen i vardagslag. Möbleringen var i vanliga fall mycket enkel. Ett stort bord fanns alltid och några stolar samt ett par stora Linnebakar och dito Stolar var förvarades en massa Linne och vävnader såsom Tyger, Filtar, Fällar, Strögar m.m. Som pojke tjänade jag i Gården nr 9 den sk. Ehrenbuchgården i B. Zommerlöv vilken var en dubbelgård med en areal av

Fol 112

M. 15900: 1a.

Landskap:

Skane

Berättare:

Nils Otto Lundin

Härad:

Phylla

Berättarens yrke:

F.d. Inredningsmästare

Socken:

V. Vennerlöf

Berättarens adress:

Jämsjögl

Uppteckningsår:

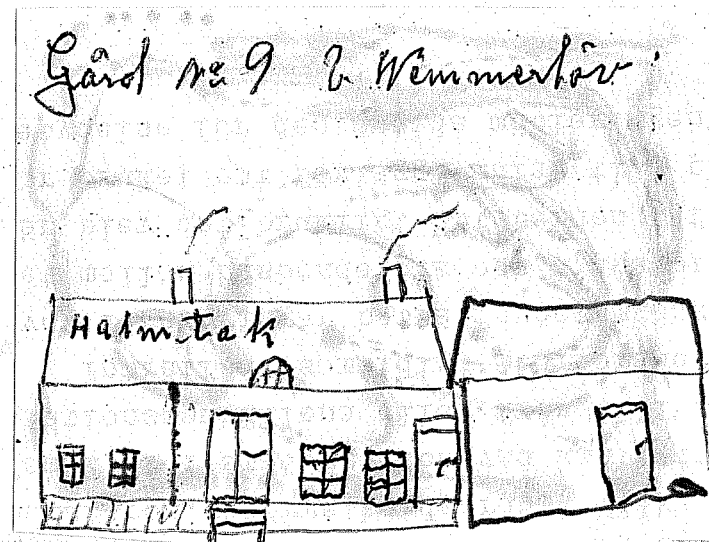
1963

Född år

1874 i Hammarlöf

Upptecknare:

berättaren

88 tunnland, den var delad i två häfter varav ena
arrendatorn hade namnet Lars Persson och den andre
Anders Larsson. Jag tyckte hos den senare åren 1886-1888
Boningslängan låg vid norra sidan med garvarne i Öster och
Vester och salen i östra änden. (Det var likadant på andra
gården.) Salen hos Anders Larsson gagnades mest som
upplagsplats och förvaringsrum - Golvet var av lera och
väggar kalkade, möldemanget, ett stort Linnekläp och ett
par Ekebästar. En del säd låg på golvet och de bästa kör-
selarne hängde därinne på ett par Balkar. När man kom in
i farstugan från gården, var uppgången till loftet mitt mot
dörren, till höger till kammarer - västrummet och till Öster-
ster ingång till sommarstuan - Salen, men vid ingången till
Salen på väster hand fanns någon skrubbe som skulle föreställa
garderab. Salen var ungefär fyrkantig och upptog hela längans
bredd med fönster åt gårdsidan och Trädgården. I fönstern mot
Trädgården satt breda jämgaller upphuggna i sidorna med utstående
ende spetsar - antagligen för att mata tjurar.

Jag nämnde kammaren! den var bäst rummet för familjen, nästa rum var vardagsrummet. Folkbestuan båda dessa rum upptog hela längans bredd liksom Salen, med fönster åt norr o. Söder. Gården var tränglyggd av fyra längor och ingång till folkbestuan och kök var korta vid östra längan. Kommen i fönstern var dörren till Axster till folkbestuan och rätt fram till köket och ett rum på höger hand som kallades Madhuset eller Saltuhuset. Här förvarades alla matvaror såsom salt fläsk, salt till mjölk m.m. Tiällare fanns ej på gården. En bakugn och öppen skorsten med ärv fanns även i samband med köket samt en säng för Pigan mellan bakugn och ingång till folkbestuan. En utgång till trädgården från köket fanns även i närheten av Bakugnen. Gåsen i köket var kullersten, i Stugan Lera, men i kammaren brädgolv. Jag tror att gården var byggd i början på 1800 talet det stod inbyggd på en bjälke i Östra portgången M. L. C. C. C. XXX om bokstäverna är rätt är jag ej säker på men de gamla sade att det betydde 1830. Gården är ombyggd nu och innehas

av Lantbrukaren Otto Wärmström, boningslängaren
blev inredd till stall omkring åren 1920.
Den gården där Persson innehade hölls bättre i ordning men han
bröde arrenderat på livstid och den andra bytte ofta arrendatorer.
Salen i L. Perssegården var i storlek och läge samma som den jag
beskrivet men hölls bättre i ordning med golv av bräder och Tapeter
på väggarna, men möbelen var få, endast några enkla stolar samt de
stora klädskåpen fanns även där men den salen hölls bättre i
ordning men där inget som skymde de falsfönsterna såsom på
den först nämnda gården. Storbek och inredning var ungefär lika
i båda gårdarna. Salen bestod av tre spännen = 9 alnar och var fyrkan-
tig. Luftslötkarne lägo helt beaktat under under loftet.
Dessa två nämnda gårdar äro ägnade av Trelleborgs Högskola och
arrenderat ingår i Träskänkebassam. Konatom ligger i dess Herr-
Begravnings distrikt torde vara bekant. (Ehrenbusch)

I Hammarlöf finns en gård benämnd Odenborg, ägare är Lunds
Lantbyrå. I min barndom innehades denna av Lantbrukaren

Hammarlöf

Hans Olsson och han var mycket intresserad av tekerationens
och dylikt. Inkomman i förstugan som beittad av genomgående
koridor var följande flera dörrar (hur många minns jag ej) som
var dekorerade med bilder av forn nordiska Gudarne — minst
4 dörrar följande första dörren på väster hand var loftsdärr en
andra var dörren till salen, dörren på höger hand var till Folket
stugan och en dör mot trädgården. Då varje dör var målad en
av Gudarne barav jag särskilt Tor och Odin, troligtvis ^{har} av den
senare gården fått sitt namn. Salen var vitmålad både väggar
och tak (= loft) men målter fanns ej utan enstaka stolar av den
gamla modellen, släta och raka både ben och rygg, samt kinneskåpen
Salens storlek kan jag ej säga men den var rätt stor och längan
nästan ny. Jag hörde sägas att en målare Mik Djöström från
Hammarlön senare Haglösa skulle hava utfört målningerna
Salen begagnades aldrig men vintertiden bevarades en del
frukt i den, det fanns stor fruktträdgård, innehavaren var
lite folkstygge men med oss barn kunde han skoja rätt bra
och så fick ^{vi} alltid några äppel med oss hem.

En annan gård i samma by var också bekrädd i farstugan
men av bilderna kommer jag bara ihåg en, det var när Jesus
instiftes den heliga nattvarden. I salen ficks jag alltid till:
träde och innehavaren var formlärdare så där fanns säkert
en del intressanta saker och jag är säker på även de berättelser.
Gården är donerad till samförelseanstalten i Hålsjöberg. Ägarens
namn var Nils Nilsson och gårdens - Botildenslund, nr: 10. -

På förflyttar vi oss till ett par gårdar i Hålsjöberg, nr: 7 och nr: 10.
båda ägs av Samkyrkan i Lund nr: 7, innehåres av Lant-
brukaren Bernhard Berglund. Det är en mycket gammal
gård med fyra längor och bostäder med två ingångar till bostads-
längan och västra ingången till Folkstugans strax till höger
inne på gården. Inne i farstugan till höger uppgång till
loftet och till reuter till folkestrax vilken går genom hela
längan med 2 fönster mot gården och ett par små trädgårdar
i sydöstra hörnet finns finns ingång till ett rum som
hallas kontor, samt därifrån ingång till salen, även den.

Sträcker sig tvärs över hela längans bredd med fönster åt
väster och öster mot trädgården. På väster sida i Folberthuan
finns en dörr till Sångkammaren och på höger sida en
dörr till köket. För 25 år sedan fanns en Babugn mitt
för Sångkammaren med ugnen utånför gaveln, numera
beaktagen och förvandlad till v. h. m. m. samt förstuga
för ingången från gården och trädgården. (den gången går
tvärs igenom, med spis kammare till väster och köket på
höger närmast trädgården. Salen är tapetserad och möblerad
som ett vanligt gästrum med soffor bord och stolar av
vanlig gammal stil målade i almogefärg. Salens mått
9 alnar i fyrkant och höjden 3 1/2 alm - ingen deheration
utslagen är gården från 1700 talet. Gården har korsvirke
i alla längorna men konungslängan är överputsad så inget
korsvirke är synligt. Hela gården har nyligen restaurerats
med tak av väggig eternit röd färg, mot förut Halmtak.
Det är antagligen det äldste i församlingen ingen vet äldre.

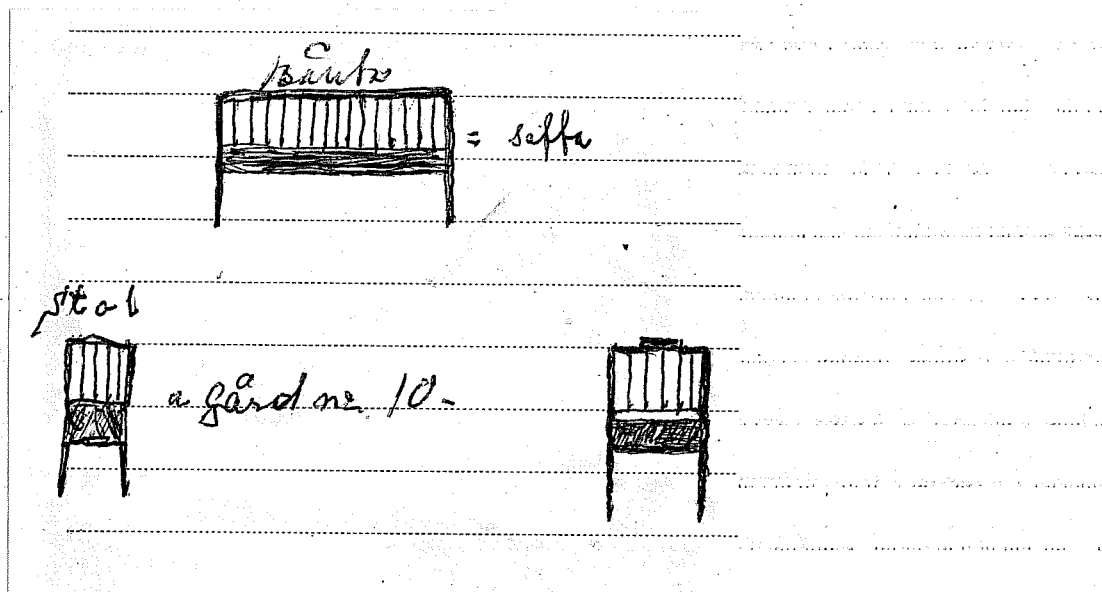
Några meter från gård n° 7 ligger gård n° 10, även den äges av Danbyrken i Lund, men något större i format än n° 7 och även den väl underhållen o. brödad man ingen kan upplysa om åldern, när gården är byggd, Koningstängan är 44 meter lång och mittelpartiet som innehåller Falkestua och Kammarstua är ombyggt 1844. Och år 1952 vid brandatorskifte blev värmeledning inlagd i hela tängan med undantag av Palen, här finns Fotogenkamin. Tei ingången finns även här, den bästa och den för vardags. Kom man in den bästa vägen så har man till vänster i förstugan ett W. C. och på en vägg även den till vänster en Dekoration av Rosenborgs Plott i Danmark som påstås var flera hundra år gammal. I nästa rum t. v. innan Palen finns även flera målningar på väggarna sedan strax före skiftet utförda av Målarmästare Magnus Lonnesson Bengt. Den ena är kvinnan vid Brunnen, en gammal gård Falsterbo. Ett gammalt Hus, som ägdes av nuvarande innehavarens Farfar Per Månsson, född 1850, med Penedjan i

I dampinge i bakgrunden vidare en rätt stor tapla med
 betande kor och buskage. Salen mäter $7\frac{1}{2}$ meter
 både på bredd och längd. Höjden $2,207\frac{1}{2}$ m. möbler allmogestil
 ett Ekebord i mitten, två sittsoffor & Bänkar med överkast
 av allmogevävnader med blommor o. d. Även finnes några
 stolar med taknande överdrag och en Byrå, ä. modelt
 Inga dekorationer på väggar eller tak, med väggarne ljusst
 Ojämalade. Går vi tillbaka från salen finns först det
 med tavlor och västa rum som kallas matrummet eller
 kammarunge för fyrkantigt uppbyggande hela längans bredd
 mitt för detta rum är ett utbygge mot trädgården, Sängkammars
 fortsätter vi vidare framåt kommer vi i Folkstugan, först
 tvås hela bredden men numera andelat till bankammare o. p. s.
 Så farstugan (vardagsgång) och tvänne bänk på norr ändan.
 Aldern på gården har ingen reda på (utan smuttskåp) men den
 är gammal och väl underhållen. I Folkstugan finns ännu lång
 bordet och långbänk vid fönsterna och högsätet för bordsändan
 målade i blå allmogefärg.

M. 15900: 9a

Landskap: Skåne Berättare: Nils Otto Lundh
Härad: Skytts Berättarens yrke: f.d. smedmästare
Socken: Reng Berättarens adress: Kämpinge
Uppteckningsår: 1963 Född år 1874 i Hammarlöv

Upptecknare: berättaren

Taken är återmit. Går på uthusen, räd på Kamningshuset.
Brandfritt förveringsrum: Hjärtkammar, samt Bakstuga
och Trättstuga finns på Norra längan, men bakre går ingen
numera. Brädet köpes, men något småträtt utföres på
gården men stortträten skickas bort. Ordet Sammarstuga
och selen är detsamma.

Elektriskt ljus blev inlagd sista året av första världskriget
nästan överallt i våra trakter. - Järn fick jag & inlagd 1916
men gårdarna hade det några år innan. Först gagnades lykta
i uthusen. Ställ och Lada och brännstod bestod av Tran till långt
in på detta sekel, men senare året av Fatogen men lampan alltid
i lykta. - de gärna var mycket rädda för Fatogenlampor i uthusen.
Inomhus gagnades merendels hänglampor åtminstone i Folkrestuan
och den hängde mitt över bordet men i kammarerna lika ofta
Stålampa med olika hög fot. Hänglampor i Stugan var av enkelt
utseende och skärm av ståt eller lampan i Kammarerna, antingen
den var hänglampa eller Stålampa hade Dorstins skärm. -
Belysningen i salen bestod av Stearinljus som sattes i enkla

trä
ljusstake

ACC. N:R M. 15900:11.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Ulemmsgjorda trästakar som hängde på väggarna när det dansades
men jag och mig inte har sett hänglampor i någon Samvarestuga.
Numera finns väl El ljus inlagt i varje sal också, men då sitter den
i mitten av loftet.

Så har vi gård nr 3 Håmpinge, innehavar förgen Almare
Bostingslängan byggd 1867 = 33 meter lång och 10 meter bred utvändigt
med garbarn i Norr och Söder med Salen å norra änden.
Ingång från gården, till vänster i fästugan ett mindre rum
med genomgång till salen vilken har 6 (sex) par fönster i
marinsk stil d. v. s. övre fönsterbågen höjd. Fönstrens höjd 1,700 meter
och bredd 1,300 m med 6 rutor i varje. Salens bredd 9 meter
längd 8 meter i Salen finns 2 bord av Eke 1,300 m fyrkant
En Buffe ett Linnestap av svart Eke till en soffan med hög rygg
En kista En bokhylla 2 meter lång 8 stolar, högt ryggstol allt
av Eketräd. I mitten i taket en El. hänglampa med 6 ljus.
För fanns ingen Eldsten men sedan 1951 finns Objektdning.
Golvet är bräder och detsamma har legat där sedan längan blev
byggd. Fönstren vänder 2 par åt gården 2 par åt Norr 2 par åt Öster

Ät över och öster finns trädgård. Böningslängan är uppförd av
rättegol under rött tegeltak och mycket väl underhållen
med stora reparationer och ändringar användes de senare
åren, så ingenting av det ursprungliga synes numera
med undantag av Palen som är den ursprungliga ämnen
men den kommer att renoveras i en snar framtid enligt
uppgift av ägaren. Taket är här gipstak och såväl tak
som väggar äro utmålade med en gipskrans i mitten på
loftet där ljuset är monterat - inga dekorationer finns.

Detta är de huvudsakliga uppgifter jag kan lämna på
några av frågorna - Teckning är emin svaga sida och
äger ingen Stamera vilken behöfts för att få det
mera fullständigt. Jag har besökt platserna och fått
uppgifter av några nuvarande och förra brukare och
ägare och skulle det fattas några detaljer vill jag gärna
stå till tjänst med detta.

Vils Otto Lundh,